

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 26. novembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 116/2024), kuru iesnieguši divdesmit Saeimas deputāti: Edvards Smiltēns, Raivis Dzintars, Edgars Tavors, Nauris Puntulis, Česlavs Batņa, Jurgis Klotiņš, Linda Matisone, Edmunds Teirumnieks, Aiva Vīksna, Edvīns Šnore, Raimonds Bergmanis, Ilze Indriksone, Lauris Lizbovskis, Artūrs Butāns, Andris Kulbergs, Uģis Mitrevics, Māris Sprindžuks, Jānis Dombrova, Ingmārs Līdaka un Didzis Šmits (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3. panta septīto daļu un 2024. gada 18. janvāra likuma "Grozījumi Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likumā" (turpmāk – Likuma grozījumi) 6. pantu, ciktāl ar to likuma 8. panta ceturrtā daļa izteikta jaunā redakcijā (turpmāk – apstrīdētās normas), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) ievadam, 4. un 114. pantam.

2. Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (turpmāk – Sabiedrisko mediju pārvaldības likums) 3. panta septītā daļa noteic: “Sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi veido raidījumus, to fragmentus un citus pakalpojumus mazākumtautību valodās, lai veicinātu visu Latvijas iedzīvotāju sajūtu, ka viņi ir piederīgi Latvijai, sabiedrības integrāciju Latvijā kā nacionālā valstī un padziļinātu izpratni par sabiedriskajiem, sociālajiem un kultūras procesiem.”

Ar Likuma grozījumu 6. pantu citstarp Sabiedrisko mediju pārvaldības likuma 8. panta ceturtnā daļa izteikta jaunā redakcijā, nosakot: “Ja Latvijas Sabiedriskais medijs veido vairākas programmas, tad vienu radio un vienu televīzijas programmu vai daļu vienas radio un vienas televīzijas programmas raidlaika var atvēlēt raidījumiem svešvalodās, ieskaitot šajā raidlaikā arī valsts valodā subtitrētas kinofilmas vai teātra izrādes”. Atbilstoši Likuma grozījumu 9. pantam minētā tiesību norma stāsies spēkā 2025. gada 1. janvārī.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei.

4.1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 4. un 114. pantam. Pieteikumā apstrīdēta likuma normu satversmība, tādēļ šis prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4.2. Pieteikumā arī lūgts vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes ievada piektajā rindkopā ietvertajiem vārdiem “latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda”.

No Satversmes tiesas judikatūras izriet, ka Satversmes ievads atspoguļo daļu no Latvijas konstitucionālās identitātes. To veido gan vispāršaistošas tiesību normas, gan ārpusjuridiski faktori – vēsture, politika, vērtības, nacionālie un kultūras faktori –, kas noteica Latvijas konstitucionālās identitātes veidošanās ceļu un palīdz to identificēt, bet paši par sevi nav vispāršaistošas tiesību normas (sal.: *Satversmes tiesas 2021. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-39-02 14.2. punkts*). Tas nozīmē, ka Satversmes tiesas kompetencē ir vērtēt zemāka juridiska spēka tiesību normas atbilstību tikai tām Satversmes ievada daļām, kas ir vispāršaistošas tiesību normas. Tas, vai konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzēja norādītā Satversmes ievada daļa ir vispāršaistoša tiesību norma, ir vērtējams lietas sagatavošanas un izskatīšanas gaitā (sk. *Satversmes tiesas 2021. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-39-02 14.2. punktu*).

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 3. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu par likuma atbilstību Satversmei, ir ne mazāk kā divdesmit Saeimas deputātiem. Pieteikumu ir parakstījuši divdesmit 14. Saeimas deputāti. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu.

6. Pieteikumam, kuru iesniedz ne mazāk kā divdesmit Saeimas deputāti, ir jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. pantā noteiktajām prasībām.

Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

6.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes ievadam un 4. pantam.

Pieteikumā ir norādīts pieteikuma iesniedzējs, institūcija, kas izdevusi apstrīdētās normas, un prasījums Satversmes tiesai. Pieteikuma iesniedzējs ir sniedzis lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes ievadam un 4. pantam.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstības vērtēšanu Satversmes ievadam un 4. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta prasībām.

6.2. Pieteikuma iesniedzējs arī lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 114. pantam.

Pieteikumā norādīts, ka ar šīm normām sabiedriskajiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem noteiktais pienākums veidot noteikta apjoma radio un televīzijas programmas mazākumtautību valodās, mazina latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas vērtību demokrātiskā sabiedrībā un ietekmē valsts drošību. Satversmes 114. pants, kas ir sistēmiski saistīts ar Satversmes ievadu un 2. pantu, izceļ mazākumtautības un nostiprina to tiesības Latvijas valstī. Proti, ja Latvijā pastāvīgi dzīvojoša persona sevi identificē ar Latvijas teritorijā vēsturiski dzīvojošu mazākumtautību, tā var izmantot Satversmes 114. pantā garantētās tiesības. Līdz ar to Latvijā līdz ar latviskajām vērtībām tiek sargāta arī mazākumtautību savdabība (sal.: *Satversmes tiesas 2019. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2018-12-01 22. un 23. punkts*).

Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kā tieši apstrīdētās normas skar Satversmes 114. pantā garantētās mazākumtautību tiesības, un kā tieši apstrīdētajās normās noteiktais, ka sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi veido noteikta apjoma radio un televīzijas programmas mazākumtautību valodās, rada pretrunu ar Satversmes 114. pantu. Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 114. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3. panta septītās daļas un 2024. gada 18. janvāra likuma “Grozījumi Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likumā” 6. panta, ciktāl ar to likuma 8. panta ceturtā daļa izteikta jaunā redakcijā, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes ievadam un 4. pantam” pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 116/2024), kuru iesnieguši divdesmit Saeimas deputāti.

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2025. gada 27. janvārim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3. panta septītās daļas un 2024. gada 18. janvāra likuma “Grozījumi Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likumā” 6. panta, ciktāl ar to likuma 8. panta ceturtā daļa izteikta jaunā redakcijā, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 114. pantam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina